

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden:

Efter betænkningens ordlyd er alle de i betænkningen stillede ændringsforslag tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af Fremskridtspartiet), men jeg forstår, at nogle er blevet betænkelige.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 1, § 1 i den nye affattelse, ændringsforslag nr. 2 om en ny affattelse af § 2, § 2 i den nye affattelse, ændringsforslag nr. 3-5, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 6, § 4, således ændret, § 5, ændringsforslag nr. 7, § 6, således ændret, ændringsforslag nr. 8 om en ny affattelse af § 7, § 7 i den nye affattelse, §§ 8 og 9, ændringsforslag nr. 13 uden for betænkningen om indsættelse af en ny paragraf efter § 9 af undervisningsministeren, §§ 10-12, ændringsforslag nr. 10 om indsættelse af en ny paragraf efter § 12, §§ 13 og 14, ændringsforslag nr. 11 om indsættelse af en ny paragraf efter § 14, § 15, ændringsforslag nr. 12, § 16, således ændret, og § 17

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af lovforslag nr. L 343:

Forslag til lov om støtte til voksenuddannelse.
Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen).

(Fremsat 15/6 93).

Forhandling

Lone Møller (S):

Med dette lovforslag videreføres de gældende regler for voksenuddannelsesstøtte og lovfæstes den praksis, der har udviklet sig på området. Man kan vist roligt sige, at den eksisterende

VUS-lov har været en succes, der har givet mange tusind lønmodtagere mulighed for at uddanne sig efter eget valg.

Lovforslaget er en del af regeringens samlede indsats for gennemførelse af en voksen- og efteruddannelsesreform. Selv om 1990'ernes nøgleord efterhånden er uddannelse, uddannelse og atter uddannelse, er der en meget stor gruppe i vores samfund, der har et stort uddannelsesmæssigt efterslæb og et stort behov for efteruddannelse. Der er stadig behov for særlige incitamenter, hvis de mest uddannelsesfremmede grupper i samfundet skal kunne motiveres til deltagelse i uddannelse. VUS-ordningen har vist sig at være et fortrinligt redskab, fordi det med denne støtteordning i langt højere grad end tidligere er lykkedes at få kortuddannede til at uddanne sig.

VUS-loven har hidtil været en økonomisk støtte til den enkelte, men selve uddannelsens drift skulle finansieres efter gældende lovgivning eller af arbejdsgiveren. Med dette forslag forbedres lønmodtagernes vilkår væsentligt.

For det første er der knyttet nye muligheder for finansiering af driften til orlovsmodtageren. For det andet har Voksenuddannelsesrådet fået beføjelser til at rådgive ministeren om uddannelsesforløb, der af hensyn til målgruppen bør tilrettelægges specielt, f.eks. folkeoplysende aktiviteter, der særligt sigter på nye indsatsområder i fortsat udvikling af voksenuddannelsernes form, indhold og pædagogik.

Uddannelseslængden udvides til 40 uger, så der bliver mulighed for at deltage i et længerevarende uddannelsesforløb. Retten til at kombinere VUS med løntilskud til berettigede personer er bevaret. Samtidig stilles privat og offentligt ansatte lige i forhold til VUS-støtten; også det er en klar forbedring af den nuværende lov. VUS-lovens fleksibilitet er fastholdt, eksempelvis deltidsorlov, og det er rimelig nemt at komme på VUS, nemlig et halvt års beskæftigelse.

Målgruppen bliver den samme som i dag, altså de kortuddannede. Man kunne måske overveje, om faglærte med en forældet uddannelse skulle indgå på lige fod med ikkefaglærte.

Desværre er VUS stadig ikke en løvbunden ydelse, men rammebelagt. Jeg håber, at vi får mulighed for at ændre dette forhold hen ad vejen. Det er noget rod at have en retsydelse, som er rammebelagt.

[Lone Møller]

Det fremgår af lovforslaget, at undervisningsministeren kan bestemme, at uddannelsesstøtten fremover administreres af SU-styrelsen. Det kan jeg være noget bekymret over. Der er i dag regionalt udviklet en praksis mellem amter, uddannelsesinstitutioner og AF, som er meget værdifuld til støtte for den enkelte med hensyn til ansøgning, valg af uddannelse samt godtgørelse. Derfor burde loven måske administreres af amterne, et ønske, som gentagne gange er fremsat af amterne både regionalt og centralt; lad os se på dette i udvalget. Det vigtigste er dog trods alt, at loven kan administreres hurtigt, enkelt og smidigt af hensyn til ansøgerne.

Socialdemokratiet kan tilslutte sig lovforslaget og tilsiger en hurtig udvalgsbehandling.

Pia Christmas-Møller (KF):

VUS-ordningen har efter en lidt træg indkøringsperiode vist sig at være et godt instrument til at løfte uddannelsesniveaut for de kortuddannede.

Ordnningen har jo omfattet både lønmodtagere og selvstændige, men de seneste tal for så vidt angår selvstændige viser en vigende tilgang af selvstændige til ordningen. Jeg vil derfor gerne spørge undervisningsministeren, hvad der er baggrunden for, at selvstændige ikke har så stor glæde af VUS-ordningen. Er der en ændring i administrationspraksis, og er det tilsigtet, at de selvstændige stille og fredeligt skal glide ud af ordningen, eller beror det på et tilfælde? Det vil vi meget gerne have om ministeren kan svare på enten her eller under udvalgsbehandlingen. Vi mener faktisk, det er meget vigtigt, at VUS-ordningen ikke blot giver et godt tilbud til lønmodtagere, der er kortuddannede, men altså også til de mange selvstændige, der ikke har mere end 7-8 års skolegang bag sig.

Det foreliggende lovforslag indeholder mange gode og forbedrende elementer. Det vil jeg ikke komme nærmere ind på, for det helt afgørende problem for Det Konservative Folkeparti er finansieringen af den betydelige merudgift, som ligger i lovforslaget – ikke så meget for 1993 som for 1994 og 1995. Her er der tale om en merudgift på 125 mio. kr. for 1994 og ikke mindre end 300 mio. kr. for 1995. Det er så stor en merudgift, at vi er nødt til at vide, hvor finansieringen kommer fra.

Hvordan forestiller regeringen sig at disse penge skal dækkes ind? Hvis det skal ske inden for Undervisningsministeriets egne rammer, hvad skal så prioriteres ned? Uden at vide, hvad det går ud over, kan vi ikke på nogen måde give tilsagn om en merudgift i denne størrelsesorden til VUS-ordningen; det vil være direkte uansvarligt. Vi er nødt til at have afklaret det økonomiske i dette forslag, før vi kan gå videre med de i øvrigt rimelig gode intentioner, som ligger bag forslaget.

Men 125 mio. kr. i 1994 og 300 mio. kr. i 1995 er altså ikke småpenge. Derfor må vi have et klart svar på spørgsmålet: Hvorfra skal de penge komme? Hvad skal prioriteres ned på bekostning af dette forslag?

Anders Mølgaard (V):

Som bekendt er Venstre generelt positiv over for VUS-ordningen, men vi er nødt til ligesom De Konservative at tage afstand fra det netop fremsatte lovforslag, for som præciseret i bemærkningerne vil lovforslaget medføre merbevillinger på hundredvis af millioner kroner i løbet af 1990'erne. Så på grund af de store merudgifter kan vi i Venstre ikke tilslutte os lovforslaget.

Når vi nu i dag debatterer VUS-ordningen, vil jeg også gerne benytte lejligheden til at stille et spørgsmål til ministeren til almindelig opklaring. Der står nemlig i bemærkningerne, at der på uddannelsesinstitutionerne, blandt arbejdsgiverne og ude i organisationerne er stor tilfredshed med VUS-ordningen, som den fungerer i dag. Jeg tror også, at ministeren er bekendt med, at bl.a. landbrugsorganisationerne i efteråret 1992 har henvendt sig vedrørende den praksis, der foregår i relation til selvstændiges muligheder for at få del i VUS-ordningen. Som jeg ser henvendelsen, og som jeg også læser statistikkerne fra ministeriet, er der faktisk sket det fra 1989 og frem til i dag, at de selvstændige grådvis, men sikkert, er blevet frosset ud af VUS-ordningen.

Hvis man ser på statistikkerne, var det sådan, at 42 pct. af alle dem, der deltog i VUS-ordningen i 1989, var selvstændige og medarbejdende ægtefæller, og i dag er det nede på 0,3 pct., som jeg har fået det oplyst – altså fra 42 pct. i 1989 ned til 0,3 pct., som er selvstændige. Således som jeg forstår det og læser statistikkerne – men det vil jeg gerne høre ministe-

[Anders Mølgaard]

rens kommentarer til – er der altså reelt sket det, at man har frosset de små selvstændige ud, og det mener jeg er totalt i uoverensstemmelse med »En ny start« og med præcis det, der burde være intentionen i regeringens ideer med de forskellige reformer, som vi behandler i disse dage.

Så jeg vil egentlig spørge, om den udvikling – den måde, man i administrationspraksis har behandlet de små selvstændige på, som burde være vækstlaget i vort samfund – er en udvikling, der er i overensstemmelse med selve lovens ånd og formål.

Aage Frandsen (SF):

SF er meget positivt indstillet over for hele VUS-systemet ud fra den kendsgerning, at det er de korttidsuddannede, man dér søger at give en uddannelse, der er nogenlunde rimelig i forhold til den uddannelse, de ikke fik, da de var i deres unge år.

Derfor er vi også meget positive over for de ændringer, der er i lovforslaget, både når det drejer sig om fleksibiliteten, og når det drejer sig om, at der gives mulighed for en sammenhængende periode på 40 uger, men stadig væk sådan, at man kan tage kortere moduler inden for de 40 uger, så man ikke pålægges 40 uger under ét. Mange af de mennesker, det drejer sig om, kan jo ikke klare, har ikke lyst til, vil ikke have et så langt uddannelsesforløb, idet de simpelt hen – af gode grunde, kan man nok sige – nærer en vis skræk for uddannelse, fordi deres erfaringer med skolevæsenet ikke er de allerbedste.

Jeg vil i den forbindelse spørge ministeren – når man nu trods alt indfører en begrænsning på 40 uger – om det i forhold til det nuværende system, hvor man i hvert fald principielt godt kunne have mere end 40 uger på lang sigt, overhovedet vil berøre nogen. Det har man selvfølgelig ikke så megen erfaring for, for så lang tid har systemet ikke fungeret. Men er der en risiko for, at man for norges vedkommende vil støde på et loft, som man ikke ville støde på tidligere? Det vil jeg godt spørge ministeren om.

Det næste i forslaget, som er godt, er, at der er flere penge med, og det er jo helt nødvendigt. Man kan tale meget smukt om voksenuddannelse, og at vi skal gøre noget for de korttidsuddannede, men hvis ikke man sender

penge med, nytter det ikke meget med de smukke ord. Derfor er det helt afgørende – og det ligger også i lovforslagets bemærkninger – at der skal følge penge med.

Det tredje, som er godt ved forslaget, er noget, som måske ikke ligger i selve dette lovforslag, men som ligger i andre forslag, nemlig at der også findes uddannelser, som man kan tage. Derfor ser vi også dette forslag således, som ministeren gør det: i sammenhæng med lov om åben uddannelse. Det afgørende er, at man strikker uddannelsessystemet således sammen, at de mennesker, det drejer sig om, altså også kan finde en uddannelse, som de kan benytte sig af.

I forlængelse af, hvad den socialdemokratiske ordfører, fru Lone Møller, sagde, vil jeg godt sige, at det måske var værd også at overveje spørgsmålet om i højere grad at inddrage amterne i administrationen af det. Det kan godt være, at det ikke skal ske nu, for dette forslag skal køres igennem i løbet af en uge, men det var nok en idé at se dette uddannelsessystem sammen med de andre ting, man laver inden for voksenuddannelsesområdet.

Men vores indstilling til forslaget er meget positiv. Jeg har dog lige det spørgsmål til ministeren, om der er nogle, som man må regne med kommer lidt i klemme. Hvis det drejer sig om nogle få, må man nok sige, at det er en omkostning, man må tage med. Under alle omstændigheder er vi meget positive over for lovforslaget i dets helhed.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Som bekendt har nærværende forslag relation til VUS-ordningen. Fremskridtspartiets holdning er, at vi tager afstand fra forslaget, da det er i modstrid med vore grundlæggende holdninger, der jo går ud på ikke at åbne for betalt frihed til uddannelse. En sådan form for undervisning bør betales af den enkelte eller ske i fritiden.

Når vi ser på ændringerne i dette forslag i forhold til det, som ligger til grund for det, skal støtteperioden ændres til maksimalt 40 uger. Det er isoleret set godt, at der sættes en maksimumsgrænse for den periode, hvori man kan modtage støtte, men i sammenhæng med resten af forslaget, der decideret gør det til en ret at modtage støtten, betyder det efter vor opfattelse reelt en forøgelse af udgifterne til støtten.

[Jan Kørpe Christensen]

Den anden ændring er, at ansatte, der har et uddannelsesbehov, får sikkerhed for, at de kan få jobbet igen efter uddannelsesorloven. Hvorfor skal en arbejdsgiver tvinges til at modtage en, der har forladt arbejdspladsen for at videreudanne sig, hvis arbejdsgiveren ikke er interesseret i det? Hvorfor skal den garanti gives efter uddannelsesorloven? Vi i Fremskridtspartiet bryder os ikke om ordet tvang, og vi mener, at der på dette område klart er en holdning, der udtrykker sig i tvang.

Samtidig bortfalder refusionsordningerne for private arbejdsgivere, hvilket vil ske i forbindelse med uddannelse og jobrotation.

Det er efter vor opfattelse et dårligt forslag, der foreligger her, og forslaget bliver absolut ikke bedre af, at man nu tager refusionsordningen fra netop de private arbejdsgivere.

Jeg har nævnt nogle eksempler på, hvorfor Fremskridtspartiet er imod forslaget. Vi havde den 17. marts 1988 en diskussion i Tinget om denne ordning, og der blev bl.a. sagt fra Folketingets talerstol:

»Er det ikke gået op for SF, at vores omkostningsniveau skal nedbringes og ikke øges for at sikre danske virksomheders konkurrenceevne og dermed danske arbejdspladser?«

Det blev faktisk sagt af den konservative ordfører på daværende tidspunkt, fru Pia Christmas-Møller. Jeg kan se, at ordføreren desværre ikke er til stede i salen lige i øjeblikket, men det er meget interessant, at disse ord netop kom fra den ordfører fra Det Konservative Folkeparti, der var heroppe nu og faktisk gik ind for forslaget.

Jeg vil også citere en anden udtalelse, der kom fra talerstolen:

»Derfor bliver vi nødt til at sige, at der ikke er råd til ekstravagance.«

Det er altså arrogance! Jeg ser heller ikke, at der er sagligt belæg for den, når der er så stor søgning til alle de former for uddannelse uden for arbejdstiden, som findes i dag.

Det var altså to udtalelser fra de daværende regeringspartier. Det sidste citat var fra Venstres ordfører på daværende tidspunkt. Venstre går også ind for forslaget i dag.

Jeg vil også sige følgende: I 1992 var der i Jyllands-Posten et indlæg fra daværende undervisningsminister Bertel Haarder, hvori han klart udtrykte en meget, meget sund holdning. Det, det drejer sig om, er betalt frihed til ud-

dannelse, skrev den daværende minister. Ministeren gjorde bl.a. opmærksom på, at det drejer sig om store udgifter med en lille virkning. Vi er fuldstændig enige i Fremskridtspartiet.

Det blev også sagt, at man ikke bør bruge arbejdstiden til undervisning, at undervisningen skal foregå i fritiden – en meget logisk Fremskridtsholdning, der efter min opfattelse viser sund fornuft hos tidligere undervisningsminister Bertel Haarder.

Den samme minister kom i samme indlæg ind på, at problemet netop er, at når alle disse flittige hverdagsmennesker, der tager uddannelsen i fritiden, opdager, at de er til grin, og forlanger ret til at uddanne sig i arbejdstiden, er spørgsmålet, hvad det så vil koste, og hvad vi reelt vil få for det svimlende beløb, det drejer sig om.

Det bliver nemlig, som ministeren ganske rigtigt udtrykte i debatindlægget i Jyllands-Posten, dyrere, end da højskoleeleverne fandt ud af, at de var idioter, hvis de ikke fik det offentlige til at betale bistandshjælp/dagpenge under opholdet.

Vi er fuldkommen enige i den tidligere undervisningsministers betragtninger, og derfor har Fremskridtspartiet i denne nogenlunde identiske debat stadig væk den samme holdning som i 1988.

Derfor anbefaler vi, at man siger nej til forslaget og fører det ud i livet, som man dengang stod for i både Venstre og De Konservative.

Dorit Myltoft (RV):

Jeg kan huske, at da VUS-lovforslaget første gang blev fremsat, blev ordningen mødt med megen kritik. Især blev der sagt, at den var for beskeden i forhold til den forudgående debat om betalt frihed til uddannelse. Kun 50 mio kr. blev der dengang afsat.

Beskedenhed kan være en dyd, men kan også være udtryk for, hvad der er realpolitisk muligt. Beskedenhed kan også ses som et udtryk for, at når et nyt initiativ begynder småt, kan det hurtigt trækkes tilbage, hvis det viser sig at være en fiasko, og det kan udvides, hvis det viser sig at være en succes.

På vegne af Det Radikale Venstre kan jeg glæde mig over, at VUS er blevet en succes. Det er med tilfredshed, vi ser, at man stadig væk vil tilgodese de kortuddannede.

[Dorit Myltoft]

Ud over at tilslutte mig meget af det, der allerede er sagt af positive ting om selve forslaget, vil jeg benytte mig af lejligheden til at fremhæve en væsentlig begrundelse for, at vi i Det Radikale Venstre sætter uddannelse til alle så højt, nemlig at enhver uddannelse indeholder tre elementer: øget faglig viden og kunsten, personlige udfordringer og en øget almen forståelse for andres synspunkter og anskuelser.

I en verden, hvor det brager omkring os, kan vi godt spørge, hvad det er, der gør, at vi har en kultur, der sætter det højt, at problemer søges løst gennem dialog og ikke med vold som argumentationsmiddel. Det er min faste overbevisning, at dette bl.a. skyldes det høje uddannelsesniveau, som vi fortsat skal bevare, for i enhver undervisning er der elementer af samtale mellem mennesker med forskellige forudsætninger.

Det Radikale Venstre er med disse begrundelser parat til at satse også økonomisk på uddannelser, og vi tilsiger vores medvirken til, at dette lovforslag får en hurtig udvalgsbehandling.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Den radikale ordfører sagde, at dette system har været en succes. Jeg tror ikke, der er mange, der er i tvivl om, at når man giver penge og gaver ud, vil det altid blive en succes. Det tror jeg selv ikke den radikale ordfører er i tvivl om, og derfor kan det ikke komme bag på nogen, at hvis man giver noget væk, står der nogle og tager imod. Det er en sund logik, som vi ikke behøver at bruge mange minutter på her.

Dette bare lige for at understrege, at der ikke er noget nyt i, at det, der er gratis, hurtigt bliver en succes.

(Kort bemærkning).

Dorit Myltoft (RV):

Jeg medgiver gerne hr. Jan Køpke Christensen, at når man taler om succes, bør man også sige, hvad man måler det i forhold til. Og vi måler det altså ikke i forhold til, om man bruger penge, men i forhold til det formål, vi havde. Vi ser det som et formål, at så mange som muligt får uddannelse – og så megen uddannelse som muligt. Så målt ud fra det ser vi det som en succes.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Når jeg siger, at det er klart, at det er en succes, når det er gratis, så er gratis i citationstegn, for det er klart, at det offentlige, skatteyderne, kommer til at betale. Også de, der får uddannelsen – og også deres børn og børnebørn – kommer til at betale store summer. Vi kender vores gæld herhjemme. Vi behøver ikke at tage en diskussion om, hvem der kommer til at betale. Det gør reelt vore børn og børnebørn.

Det, jeg vil sige, er, at Fremskridtspartiet ønsker så sandelig også flest mulige i beskæftigelse, flest mulige uddannede for den sags skyld. Vi må bare passe på, at vi ikke tilsidesætter dem, der er uddannede. Arbejdet på – populært sagt – gulvet skal jo også laves, og man skal ikke se ned på dem, der er lønarbejdere, dem, der til daglig knokler som lønarbejdere, og som ikke har en decideret uddannelse. Manden på gulvet er efter vor opfattelse mindst lige så vigtig som dem længere oppe i systemet. Derfor kan vi altså ikke alle sammen bare sørge for at blive uddannet og uddannet for så bagefter at se, at de højtuddannede går arbejdsløse på et højere niveau.

Vi mener, at det naturligvis skal være sådan, at vi skal have de flest mulige i beskæftigelse, men det kræver, at vi får indkomstskatten sat ned og får hævet den skattefrie bundgrænse. Og det gøres altså ved, at man først og fremmest sørger for at indskrænke de offentlige udgifter. Det gør man ikke ved bare ensidigt at punge ekstra offentlige kroner ud. Det er ikke ad den vej, vi får flere i beskæftigelse; det er altså ad den anden vej. Vi må også skære ned på det offentlige forbrug, og det gør man ikke ved forslag som det, der ligger her i dag.

Lysholm Christensen (KRF):

Lovforslaget er en videreførelse af de gældende regler i lov om voksenuddannelsesstøtte, den såkaldte VUS-lov. Der er her foreslået visse udvidelser og forbedringer af den nugældende lov.

VUS-ordningen har jo i det store og hele været en succes i den tid, den har eksisteret. Ordningen har været i stand til at motivere en meget stor gruppe af borgere til fortsat uddannelse. Ordningen har givet mange med en kort uddannelse en god mulighed for at supplere deres kundskaber i arbejdstiden, og den gruppe,

[Lysholm Christensen]

vi her taler om, er jo netop en meget udsat gruppe, fordi det som sagt er ufaglærte med en kort uddannelse.

I det foreliggende lovforslag er der foreslået en række ændringer. Den maksimale støtteperiode skal afgrænses til sammenlagt 40 uger, og VUS skal tildeles efter objektive kriterier. Der er også en sikring af tilbagegang efter orlov. Disse ændringer er udmærkede; dem har vi ikke problemer med.

Men jeg kan ikke undlade at nævne ét område, hvorpå der må siges ikke at have været succes, og hvor der ikke har været tilfredshed med ordningen. Det er inden for landbruget, som det også blev nævnt af en tidligere ordfører. For i den gældende lov står der jo netop, at ordningen også henvender sig til selvstændigt erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefæller, og der står endda: mindre, selvstændige håndværkere og butiksindehavere, landmænd, fiskere m.fl.

Disse grupper er stødt på vanskeligheder i ordningen med den begrundelse, at det er virksomhedsinterne uddannelser, de har søgt. Jeg synes, det er kedeligt, at der ikke er mulighed for at rumme disse grupper i ordningen. De er også kortuddannede, de har også et særligt behov for ekstra uddannelse, og de har det særlige problem, f.eks. for landbrugets vedkommende, at de ikke kan være væk fra bedriften så længe ad gangen; dyrene skal passes, eller hvad det nu er, der skal klares hjemme. Derfor er der måske ikke så meget plads til det almindelige, som man kunne ønske. Men i og med at det er internatkurser, er der også noget almindelige i dét. Derfor synes jeg, det er beklageligt, at det ikke er muligt at rumme disse grupper i lovgivningen her.

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at Kristeligt Folkeparti er meget positiv over for VUS-ordningen som helhed. Men det ville unægtelig pynte, om de selvstændigt erhvervsdrivende i højere grad kunne rummes under ordningen.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Alle partier på nær Fremskridtspartiet har udtalt sig meget positivt om lovforslaget og lovforslagets intentioner. Det takker jeg for.

Jeg er helt på det rene med, at ordførerne for partierne Venstre og De Konservative tager forbehold, når det gælder finansieringen for de

efterfølgende år, 1994 og 1995. Det forstår jeg for så vidt meget godt; der er jo tradition for, at man ikke binder sig til en fremtidig finanslov, før man kender de samlede konsekvenser, så det synes jeg er et naturligt forbehold. Men jeg noterer med stor tilfredshed, at de to partier også ser det nyttige formål, som denne lovgivning tjener.

Jeg mener også, det er rigtigt, som det er konstateret af en række af ordførerne, at loven om voksenuddannelsesstøtte, VUS-loven, har været en succes. Og succesen kan måles på, ikke at der er finansieret med offentlige kroner, vil jeg sige til hr. Jan Kørpe Christensen, men på effekten af denne lovgivning, effekten af denne uddannelsesinvestering. Det interessante er jo, at det her for første gang er lykkedes at tilvejebringe en ordning, som giver de korttidsuddannede nogle reelle muligheder for at tage imod uddannelses tilbudene, hvor vi jo ved, at erfaringen – jeg havde nær sagt traditionen – er den, at når man udbygger uddannelses tilbud, er det de i forvejen veluddannede, som tager for sig af tilbudene. Her er tilbudene i første omgang reserveret til de kortuddannede, og det har virket efter hensigten. Det er selvfølgelig derfor, at en række af ordførerne også kalder det en succes.

Jeg har hæftet mig ved, at flere ordførere har omtalt, at de selvstændigt erhvervsdrivende ikke har de samme muligheder som lønmodtagerne for at kunne drage nytte af denne lovgivning, hvis de i øvrigt opfylder kriterierne. Det er faktisk ikke rigtigt, at de selvstændigt erhvervsdrivende ikke har det. Det er præcis det, der også er interessant ved denne lovgivning: Den åbner også mulighed for, at de selvstændige kan benytte denne lovgivning. Det kan de, og det gør de.

Men det er jo rigtigt, som det er sagt både af fru Pia Christmas-Møller og af hr. Anders Mølgaard, og andre har vist også været inde på det, at der har været en procentvis faldende tilgang fra gruppen af selvstændige, specielt inden for landbruget. Det er der flere forklaringer på. Den ene er, at specielt gruppen af selvstændige inden for landbruget hurtigt så mulighederne for at bruge denne lovgivning til det nyttige formål, som loven beskrev, så vi faktisk ikke så længe efter, at loven var trådt i funktion, var i den situation, at vi måtte kvotedele bevillingen for at sikre, at de selvstændigt er-

[Undervisningsministeren]

hvervsdrivende – og specielt landbruget – ikke, om jeg så må sige, løb med hele bevillingen, men at der også var muligheder for lønmodtagersiden.

Jeg glæder mig over, at det var et reelt og godt tilbud til de selvstændigt erhvervsdrivende. Men det er klart, at når de selvstændigt erhvervsdrivende ved lovens ikrafttræden var storforbrugere af lovgivningen, måtte tendensen selvfølgelig være faldende, når nye grupper meldte sig. Der er dog stort set ingen af dem, der har ønsket at få muligheder inden for denne lovgivning, der er blevet afvist.

Jeg vil også gerne mane det synspunkt i jorden, at selvstændigt erhvervsdrivende ikke har mulighed for at benytte loven, fordi de tilbud, de lægger frem, ikke har mulighed for at blive godkendt. Sagen er den, at der har været enighed om, også da vi i sin tid vedtog loven, at kurserne ikke måtte tilrettelægges sådan, at de erstattede de virksomhedstilrettelagte kurser. Det var ikke sådan, at det offentlige nu pludselig skulle betale kursusvirksomhed, som i øvrigt mest naturligt og hidtil var blevet betalt af virksomhederne selv.

Og det, der er problemet for en del af de selvstændige og de uddannelsestilbud, der har været lagt frem, har været, at de faktisk blev virksomhedsorienterede, så man i forvaltningen af loven måtte sige, at her faldt tilbudene uden for, hvad der kunne godkendes i henhold til denne lov. Men jeg kan sige til dem, der har rejst spørgsmålet, at jeg har haft en drøftelse specielt med repræsentanter for landbrugets organisationer om denne problemstilling, og jeg tror, vi var nogenlunde enige om, hvordan man mest hensigtsmæssigt kunne komme videre med ordningen. Og jeg er sikker på, at det nok skal lykkes på en sådan måde, at det er tilfredsstillende også for gruppen af selvstændige, og sådan, at man selvfølgelig fortsat holder sig inden for lovens grænser.

Så er der rejst et andet spørgsmål, nemlig spørgsmålet om administrationen af denne ordning, hvor vi lægger op til en ændret administration og forvaltning. Når vi har foreslået at lægge ordningen hen i SU-styrelsen, som har erfaringer på området, hænger det sammen med, at der er et stadig større antal ansøgninger, der skal behandles. Individbaseret behandling af ansøgningerne er ganske krævede; derfor mener vi, det er uholdbart at fort-

sætte den nuværende ordning, og foreslår en mere hensigtsmæssig administration, også fordi vi nu kan administrere efter objektive kriterier. Men jeg er selvfølgelig indstillet på under udvalgsarbejdet, hvis udvalget ønsker det, at drøfte denne side af lovforslaget nærmere.

Ellers har jeg hæftet mig ved, at der som sagt var en ganske markant tilslutning til selve lovforslaget og dets indhold i øvrigt. Og så vender vi tilbage til finansieringen for de kommende år.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Ministeren var inde på, at han var lykkelig for, at der var så bred opbakning bag forslaget, og at det kun var Fremskridtspartiet, der var modstander af det.

Nu skal jeg ikke begynde at gentage det, jeg sagde i mit første indlæg, men jeg vil da også rose ministeren, fordi ministeren har fået en bred opbakning, som ministeren understreger, også fra de partier – De Konservative og Venstre – der tidligere har udtrykt deres modvilje imod hele VUS-ordningen. De er nu også blevet overbevist, så tillykke med det.

Grunden til, at succesen har været så stor, er effekten, siger ministeren, af denne ordning. Jeg mener, at effekten hænger sammen med, at man ikke kan dele det op; når der er offentlige kroner med, er det klart, at det er noget, der er gratis.

Nu er det sådan, at man simpelt hen vil have en garanti for, at de ansatte kan komme tilbage i beskæftigelse. Og det vil givet, og jeg understreger: givet, helt sikkert blive en yderligere succes, når medarbejderne ved, at der ingen muligheder er for at afskedige dem. Men har ministeren tænkt over, at når en ansat modtager en sådan ekstrauddannelse, videreuddannelse, kunne det jo godt være, at arbejdsgiveren så – måske ikke direkte – siger: Nu har du været væk, og i mellemtiden har vi fået en bedre medarbejder her i virksomheden? Det siger man selvfølgelig ikke, for det er ulovligt, men man kunne jo finde på andre begrundelser for at afskedige de pågældende personer. Har man overvejet, at der kunne komme situationer, hvor vi virkelig kan komme i problemer med retssager osv.? Det tror jeg nemlig hurtigt kan blive udløberen af dette her.

[Jan Køpke Christensen]

Så vil jeg til sidst sige, at som jeg læser lovforslaget, står der klart og tydeligt, at som en ændring i forhold til den eksisterende VUS-ordning for kortuddannede bortfalder refusionsordningen til private arbejdsgivere – det vil jeg også betegne som det private erhvervsliv – i forbindelse med uddannelse og jobrotation. Men jeg vil da gerne have en forklaring fra ministeren på, hvad det ellers går ud på.

Anders Mølgaard (V):

Jeg vil gerne udbede mig en uddybende kommentar fra ministeren med hensyn til de selvstændige og deres ægtefællers muligheder for at benytte VUS-ordningen.

Ministerens sagde i sit svar, at der ikke var tale om, at man har presset de selvstændige ud. Men jeg vil så spørge ministeren, om han kan bekræfte eller afkræfte, at de selvstændige udgør en ekstremt lille procentdel af dem, der udnytter VUS-ordningen. Så vidt jeg har fået oplyst, er det altså en beskedent, encifret procentdel i forhold til lønmodtagere. Som jeg ser det, er det en udvikling, hvor der er tale om, at man virkeligheden er blevet presset ud.

Så sagde ministeren, at han har haft nogle drøftelser med landbrugsorganisationerne med hensyn til landmændenes og deres ægtefællers muligheder for at benytte ordningen. Det synes jeg selvfølgelig er positivt. Men jeg mener ikke, i hvert fald som jeg har fået det oplyst, at landboorganisationerne på trods af disse drøftelser er tilfredse med situationen, som den er.

Jeg vil gerne opfordre ministeren til endnu en gang at tage en drøftelse med landbrugsorganisationerne for at finde en ordning af administrationspraksis, som er mere fleksibel, så de selvstændigt erhvervsdrivende, og herunder landmænd og deres ægtefæller, får reelle muligheder for at benytte ordningen. For det kan godt være, at det, ministeren siger, er muligt i teorien, men som jeg ser det, er der i praksis sket det, at man har frosset landmændene og deres ægtefæller ud af denne ordning.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg kan sige til hr. Anders Mølgaard, at jeg allerede efter vores første møde har givet landbrugets organisationer tilsagn om på et senere tidspunkt igen at drøfte denne ordning, så jeg er helt sikker på, at vi kommer til at vende til-

bage til det. Og det er givet, at det – som hr. Anders Mølgaard også siger det, og som jeg er enig i – skal være en reel mulighed. Men det skal selvfølgelig holdes inden for lovgivningens rammer. Det er den fortolkning, som vi vel ikke har været helt enige om, men som vi, er jeg sikker på, bliver enige om.

Så vil jeg gerne minde om, at det i øvrigt er Voksenuddannelsesrådet, som bl.a. giver ministeren råd. Af gode grunde er det det råd, der gør det. Det har også haft dette spørgsmål til behandling og påpeger netop, at man må sikre, at der er ligestilling, når det gælder mulighederne for at udnytte lovgivningen mellem selvstændige på den ene side og lønmodtagere på den anden, specielt også i forhold til det, jeg kalder den virksomhedsbaserede undervisning, som er et anliggende for den enkelte og ikke for samfundet.

Så vil jeg sige til hr. Jan Køpke Christensen, at når jeg taler om succes og måler det ud fra effekten, vil jeg uddybe det yderligere ved at sige, at der har jo været den sidegevinst, som også er en effekt ved denne lovgivning, at den har fremmet rotationsordningerne. Det har vist sig, at når beskæftigede i forbindelse med denne lovgivning, kortuddannede, tager på uddannelse, er der ganske uden krav fra nogen side sket en genbeskæftigelse på ca. 40 pct. Det er endnu en god effekt; den har vi vist ikke set bedre i andre sammenhænge. Vi kan håbe på, at det samme bliver tilfældet også i forbindelse med de nye tilbud, der vil komme. Men rotationsprincippet blev for alvor afprøvet og næsten knæsat som noget værdifuldt og brugbart i forbindelse med netop VUS-ordningen.

Fra første runde skylder jeg hr. Aage Frandsen at sige med hensyn til det, at vi har ændret de 16 uger til 40 uger, men sådan at man nu kun kan få det én gang, indtil vi mener, at der er grundlag for – og vi har råd til – at udvide ordningen, at jeg ikke mener, det er en indskrænkning. Jeg opfatter det som en udvidelse, og man skal stadig huske, at de 40 uger også giver muligheder for fortsat deltidsundervisning, så det kan tilpasses den enkelte, og så det ikke virker som en udelukkelse af folk, der eventuelt ikke ville kunne tage et fuldt uddannelsesforløb. Men man skal selvfølgelig være opmærksom på, at netop en del af de kortuddannede – og navnlig i den indledende fase, hvor de påbegynder en undervisning – vil være

[Undervisningsministeren]

fremmede over for at skulle sidde på skolebænken i alt for lang tid ad gangen. Det er den fleksibilitet, der også er værdifuld ved denne lovgivning, og som jeg mener vi har bevaret, selv om vi har åbnet muligheden for de 40 uger.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 104:

Forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykke nr. 320 om ydelse af et statslån på 1,0 mia. kr. til Færøerne tilbage fra Finansudvalget.

Af Kim Behnke (FP) m.fl.
(Fremsat 16/6 93).

Forslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Finansministeren (Lykketoft):**

Jeg skal indstille, at man ikke støtter Fremskridtspartiets forslag om at trække aktstykke nr. 320 tilbage.

Det hænger sammen med, at den løsning, vi nu har fundet på Færøernes problemer, er den første mere langsigtede løsning, der har været foreslået. Vi har i et par omgange – den forrige regering og den nuværende regering – været nødt til at agere i paniksituationer, fordi pengevæsenet på Færøerne er blevet meget ustabil som følge af den økonomiske krise, der har slået så hårdt igennem i det færøske samfund.

Vi skal tænke på, at vi taler om et samfund, hvor der har været et fald i bruttonationalpro-

duktet på 40 pct. inden for en meget kort periode. Jeg tror ikke, man kan finde noget tilsvarende vest for det gamle Jerntæppe. Hvis man skal foretage sammenligninger, skal det i virkeligheden være med det fald i realindkomsterne, der er sket f.eks. i de baltiske lande i forbindelse med omvæltningen af det gamle Sovjetunionen.

Det er klart, at uanset hvordan man vil fordele skyld og ansvar for fortiden, hvor man godt kan se i bagklogskabens klare lys, at låntagningen har været omfattende, også for omfattende, i det færøske samfund, kan ingen af os tillade sig at se bort fra, at en del af rigsfællesskabet som følge af krisen i fiskeriet – et erhverv, som de er dybt, dybt afhængige af på Færøerne – er uendelig hårdt ramt af den økonomiske nedtur. Vi har en forpligtelse, om ikke andet så en moralsk forpligtelse, til at hjælpe det færøske samfund til selv at løse disse problemer gennem strukturreformer i erhvervslivet og i anden lovgivning, som man er i fuld gang med at iværksætte, dels fra finansieringsfondens side, dels fra det færøske landsstyres side.

Det, vi har lagt frem i aktstykket, er en udmåntning af en aftale, økonomiministeren og jeg havde lejlighed til at indgå med Færøernes landsstyre den 28. maj, en aftale, som jeg mener giver det nødvendige pusterum for Færøerne til de strukturreformer, de skal gennemføre: smertefulde, omfattende og nødvendigvis strækkende sig over en lidt længere periode.

Man kan ikke komme med bare et minimum af indsigt i nationaløkonomiske sammenhænge og forlange, at det færøske landsstyre i den nuværende situation her og nu i 1993 skal være i stand til at skabe balance på et statsbudget med den udvikling, der har været i realindkomst, i beskæftigelse osv. Vi ville aldrig stille et sådant krav til os selv, og derfor kan vi heller ikke med rimelighed stille det til Færøerne.

Derfor skal jeg meget indtrængende opfordre til, at aktstykket vender tilbage til Finansudvalget og bliver tiltrådt. Jeg tror, det er det eneste rimelige, reelle, fair, når vi inden for rigsfællesskabet på en fornuftig måde mere langsigtet skal løse de problemer, Færøerne har.

Poul Nielson (S):

Socialdemokratiet ser den aftale, der blev